

Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

Asia HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Viite: Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston lausuntopyyntö 23.09.2025

Poliisitoimi

Valtion talousarvioesitys 2026

”Hallitusohjelman tavoitteena on turvallinen ja kriisinkestävä oikeusvaltio Suomi. Toiminnan painopisteinä ovat kansallisen turvallisuuden ja yhteiskunnan kriisinkestävyyden vahvistaminen, sisäisen turvallisuuden strategisista ydintehtävistä huolehtiminen sekä keskeisten kansalaisille tarjottavien palvelujen varmistaminen. Tavoitteiden saavuttaminen muuttuneessa turvallisuusympäristössä edellyttää turvallisuusviranomaisten suorituskyvyn turvaamista, hyvää ennakointi- ja analyysikykyä ja yhteistä tilannekuvaa sekä riittäviä toimivaltuuksia.”

Yleistä poliisitoimesta

Vaikka poliisien määrä on muutaman viime vuoden aikana lisääntynyt ja suunnitelmien mukaan sitä ollaan vielä lisäämässä, olemme vielä kaukana poliisien määrästä suhteutettuna väkilukuun mm. Pohjoismaissa ja muualla Euroopassa. Vuoden 2024 toteuma oli 7644 henkilötyövuotta, 2025 arvio toteumasta on 7830 ja vuoden 2026 tavoite on 7900. Suunta on ehdottomasti oikea, mutta samalla poliisin toimintaympäristö on viimeisinä vuosina muuttunut merkittävästi, mitä ei ole aiemmin voitu ennakoida riittävällä tavalla.

Hybridioperaatiot sekä sisäisen turvallisuusympäristön muutos Euroopassa haastaa myös Suomen poliisin ja sen operatiivisen kyvykkyyden. Kyetäkseen täyttämään lakisääteiset tehtävänsä tarvitsee poliisi riittävien toimivaltuuksien lisäksi myös riittävät henkilöstö- ja kalustoresurssit. Poliisien määrän nopea kasvattaminen ei käytännössä kuitenkaan ole mahdollista, sillä rekrytinnin ja Poliisiammattikorkeakoulun rajallisen koulutuskapasiteetin lisäksi poliisien kouluttaminen nykyisten poliisitehtävissä edellyttävien vaatimusten mukaiseksi kestää noin kaksi ja puoli vuotta.

Sisäisen turvallisuuden selonteossa vuonna 2025 todetaan, että operatiivisen henkilöstön määrää tulisi kahden seuraavan hallituskauden aikana nostaa vähintään 8800 htv:n tasolle, jotta poliisin suorituskky vastaa muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksia (s. 34). Tavoitetta on pidettävä varsin haasteellisena huomioiden mm. sen, että työ- ja opiskelumarkkinoille tulevien ikäluokkien pienentyessä poliisi kilpailee poliisiksi soveltuvien opiskelijoiden huomiosta monen muun alan kanssa. Rekrytinnin ohella Poliisiammattikorkeakoulun koulutuskapasiteetti on rajallinen eikä sitä voida merkittävästi lisätä mm. toimitilojen (ml. harjoitustilat) rajallisuus huomioiden. Aikuiskoulutustuen poistaminen vaikeuttaa kokeneempien ns. alanvaihtajien rekrytoimista poliisiin.

Venäjän oikeudeton hyökkäys Ukrainaan ja sen jälkeinen Suomen Nato-jäsenyys lisäävät myös Suomen riskiä joutua vieraan valtion hybridi-vaikuttamisen kohteeksi. Hybridi-vaikuttamisesta sekä epäilyistä sabotaasista on saatu myös konkreettisia esimerkkejä. Esitutkintaviranomaisena poliisi on ensisijaisessa vastuussa mm. lainsäädännöstä ja toimivaltuuksista johtuen myös näissä tilanteissa, toki huomioiden sen, että viranomaisten välinen yhteistyö ja virka-apu ovat eurooppalaisessa mittakaavassa erittäin hyvällä tasolla. Samalla tulee kuitenkin huomioida, että jokaisella viranomaisella on omat lakisääteiset tehtävät hoidettavanaan, eikä poliisi voi pelkästään tukeutua muiden viranomaisten apuun.

Toimintaympäristön muutoksen lisäksi myös kaluston ja erityisesti poliisin käyttämien tietojärjestelmien on oltava tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia sekä riittävän tietoturvallisia. Myös nämä vaativat investointeja, joista erityisesti tietojärjestelmiin tehtävät investoinnit ovat varsin pitkäkestoisia. Toimitilamenojen kasvu lähitulevaisuudessa tulee viemään yhä suuremman osan poliisin kehysrahoituksesta. Pelkkä poliisin kehysrahoituksen kasvattaminen ei riitä poliisimiesten määrän lisäämiseksi, mikäli kehysrahoituksesta rahoitetaan vuosittain kasvavat toimitilakulut. Tämä mekanismi olisi syytä ottaa tarkempaan tarkasteluun sekä pohtia järjestelmää, jossa poliisille ohjattu rahoitus ohjautuisi suoraan poliisitoimintaan. Tämä edesauttaisi myös sitä, että poliittisen päättäjän osoittaessa lisärahoitusta poliisitoimintaan se myös tosiasiallisesti kohdistuisi siihen.

Valvonta- ja hälytystoiminta sekä liikenneturvallisuus

Poliisilaitosten priorisointipaineessa säästöt ja leikkaukset ovat kohdistuneet pääsääntöisesti muuhun kuin hälytystoimintaan, joskin kustannuksia aiheuttavien vuorotöiden (erityisesti viikonlopputyö) suunnittelua ja erityisesti ylitöiden teettämistä joudutaan arvioimaan rajallisten resurssien olosuhteissa varsin kriittisesti. Rikosten ennalta-estäminen on yksi keskeinen poliisille kuuluva tehtävä, jolloin hälytys- ja valvontatoimen resurssien tulisi olla käytössä silloin, kun rikoksia voidaan ennakoida tapahtuvan, kuten ilta-, yö- ja viikonloppuaikaan.

Toimintavalmiusajan parantaminen vaatisi enemmän partioita, jotta niiden toiminta-alueet pysyisivät toiminnallisesti perusteltuina. Mikäli toimintavalmiusaikaa pyritään parantamaan nykyisillä resursseilla, joudutaan tekemään entistäkin suurempia leikkauksia ennalta estävästä toiminnasta, mikä tulee vähentämään entisestään muun muassa nuorten parissa tehtävää työtä (koulupoliisitoiminta), liikenteenvalvontaa sekä poliisimiesten jalkautumista julkisilla paikoilla. Poliisimiesten partiointitehtävien ohessa suorittama ennalta estävä valvonta tulee vähenemään. Leikkaukset tulevat todennäköisesti kohdistumaan ennalta estävään toimintaan ja tämä tulee näkymään viiveellä myös rikostilastoissa.

Poliisin tehtävistä entistä useampi on ns. vaativia tehtäviä (VATI), joita varten poliisilaitoksissa on muodostettu näitä tehtäviä varten erillisiä VATI-osastoja. Myös näiden osastojen riittävä resursointi sekä henkilötöyvuosien, koulutuksen että kaluston osalta on turvattava. Valmiusryhmä KARHU:n ohella erityisesti alueellinen VATI toiminta mahdollistaa vaativiin tehtäviin varautumisen sekä riittävän reagoinnin.

Liikenneturvallisuutta parantava liikenteenvalvonta edellyttää teknisen liikenteenvalvonnan lisäksi myös riittäviä henkilöstö- ja kalustoresursseja so. poliisipartioita. Poliisin näkyvä valvonta liikenteessä lisää kiinnijäämisriskiä sekä sillä on liikenne-rikosten osalta ennalta-estävä vaikutus, kun kansalaiset havaitsevat, että poliisi valvoo liikennettä myös muulloin kuin nimetyillä liikenteenvalvonnan teemaviikoilla. Liikenteenvalvonnan tulisi ulottua myös

väestökeskittymien sekä kasvukeskusten ulkopuolelle. Erityistä huolta kannetaan mm. nuorten kuolemaan johtaneista liikenneonnettomuuksista, jotka ovat aiheutuneet mm. huomattavista ylinopeuksista. Näkyvän liikenteenvalvonnan lisääminen lisää myös kiinnijäämisriskiä ja ennalta-estävää vaikutusta näissä tapauksissa.

Rikostorjunta

Poliisin rikostutkinnasta tuleva viesti kertoo, että työuupumusta on havaittavissa entistä useammilla, eikä rikostutkintaa koeta houkuttelevaksi työtehtäväksi. Resurssien puute vaikeuttaa erityisesti piilorikollisuuden paljastamista. Kerätyn rikostiedustelutiedon analysointi ja tiedon hyödyntäminen operatiivisessa poliisitoiminnassa vaatisi enemmän henkilöstöresursseja.

Poliisin panostaessa väheneviä resursseja entistä enemmän vakavan rikollisuuden selvittämiseen jää päivittäisrikollisuuden selvittäminen entistä heikommaksi. Poliisissa ei ole enää vuosiin kyetty panostamaan tehokkaaseen päivittäisrikostutkintaan, joka koskettaisi suurinta osaa kansalaisista. Mikäli kansalainen kokee, ettei poliisi pysty vastaamaan ns. päivittäisrikoksiin niitä selvittämällä, on vaarana, että luottamus poliisiin tulee laskemaan pitkällä aikavälillä.

Resurssien heikentyessä rikosten esitutkinta on pakko keskeyttää yhä useammassa tapauksessa. Tämä johtaa tilanteeseen, missä rikosten sarjoittamista tapahtuu entistä vähemmän. Tutkinta- ja valvontaresurssien heikentyessä myös piilorikollisuus lisääntyy. Varsinkin huumausaine- ja talousrikollisuus on usein piilorikollisuutta, jolloin esitutkinnan rajoittaminen tulee näkymään tilastoissa näiden rikollisuuslajien vähenemisenä, mikä luo väärän mielikuvan toiminnan tehokkuudesta. Tämä on vaarallista koko yhteiskunnan näkökulmasta.

Lupahallinto

Lupahallinnon toimia suunniteltaessa tulee muistaa, että sähköiset palvelut eivät ole kaikkien kansalaisten tavoitettavissa. Vanhukset ovat epävarmoja digitaalisten palveluiden käyttäjiä. Samoin osalla Suomessa oleskelevista ulkomaalaisista ei ole digitaaliseen asiointiin tarvittavia välineitä kuten pankkitunnuksia tai tunnistautumiseen soveltuvaa henkilökorttia. Poliisin palveluverkko tulee pitää riittävän kattavana, jotta kaikilla on lähtökohtaisesti mahdollisuus saada poliisin lupapalveluista henkilökohtaista palvelua.

Kansalaisten ikääntyessä lupavalvonnan työtaakka kasvaa erityisesti ikäihmisten lupa-asioissa, kuten ampuma-aseluvat ja ajo-oikeusluvut. Harventuvassa palveluverkossa saattaa lupien valvonta hankaloitua kohtuuttomasti.

Poliisikoulutus

Poliisikoulutuksen aloituspaikkoja on nostettu vuodesta 2017 alkaen. Opiskelijapaikkojen määrä on nostettu 500:aan vuonna 2025 ja vuodelle 2026 niitä on 450.

Poliisiammattikorkeakoulun aloituspaikat on pitkästä aikaa saatu täyteen, mikä ei ole ollut itsestäänselvyys.

Poliisiammattikorkeakoulu on viime vuosina panostanut erityisesti rekrytointiin, mikä on oikea suuntaus. Rekrytointia tulisi kohdentaa erityisesti niille alueille, joilla on ollut vaikeuksia täyttää avoimia virkoja mm. virantoimituspaikkojen maantieteellisen sijainnin takia (mm. Itä – ja Lounaissuomi). Paras tapa ratkaista ongelma olisi rekrytoida juuri näiltä alueilta poliisiksi soveltuvia henkilöitä, jolloin hakijan koti ja muu sosiaalinen elämä tukisivat sitä, että valmistuessaan henkilö palaisi työskentelemään asuinpaikalleen tai ainakin lähelle sitä. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen tulee kuitenkin vaikeuttamaan erityisesti alanvaihtajien rekrytointia erityisesti näissä tapauksissa.

Suojelupoliisi

Suojelupoliisissa käynnistettiin YT-menettely vuonna 2024. Vaikka lomautuksilta ja irtisanomisilta vältyttiin, antaa menettely sekä sisäisesti että ulkoisesti varsin negatiivisen kuvan organisaation toiminnasta ja sen toimintaan osoitettavista resursseista. Vielä muutama vuosi sitten Supoon rekrytoitiin runsaasti henkilöstöä, mutta jo muutama vuosi myöhemmin jouduttiin rahoituksen riittämättömyyden takia turvautumaan yhteistoimintamenettelyyn. Tämä ei osaltaan paranna kuvaa Suojelupoliisin resursoinnista tai kyvykkyydestä. Suojelupoliisin riittävät resurssit tulee turvata sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Supon toimintavalmiutta kehitettäessä tulee huomioida myös paikallispoliisin resurssien merkitys Supon toiminnalle. Supo kerää tietoa paikallispoliisin kenttä- ja hälytyspartioilta sekä rikostutkinnasta. Resurssien väheneminen näkyy myös Supon mahdollisuutena analysoida kentän operatiivisilta toimijoilta saatua tietoa.

Poliisin toimitila- ja ICT-kustannukset

Poliisin määrärahat ovat suhteessa nousseet huomattavasti verrattuna aiempiin vuosiin. Korotukset eivät ole kuitenkaan riittäviä suhteessa kulutason nousuun. Poliisin kiinteistökulut ovat nousseet huomattavasti määrärahoja enemmän. Rahoitusvaje kiinteistöjen suhteen on useita kymmeniä miljoonia (n. 30–50 miljoonaa riippuen laskentatavasta). Poliisilla on käytössään lukuisia kiinteistöjä, joissa on laajoja sisäilmaongelmia, jotka vaarantavat työtekijöiden terveyttä.

Poliisin ICT-kustannukset ovat kasvaneet huomattavaa vauhtia ja tulevat kasvamaan tulevina vuosina, kun ohjelmistolisenssit kallistuvat ja vanhenevia ohjelmia joudutaan uudistamaan. Samaan aikaan talousarviossa arvioidaan toimintaedellytysten ja suorituskyvyn paranevan palveluiden digitalisoinnilla ja kustannustehokkaalla ICT-suorituskyvyllä. Poliisin viime vuosien ICT-hankkeet ovat epäonnistuneet useasti ja aiheuttaneet vain huomattavia kuluja organisaatiolle ei toimintaedellytysten tai suorituskyvyn paranemista. Yksi merkittävä syy on ollut budjetin alijäämäisyys: ICT-hankkeista on toistuvasti leikattu määrärahoja, kun poliisi on joutunut säästämään omista toiminnoistaan.

Lopuksi

Poliisin henkilöstön työuupumus on lisääntynyt ja näkyy myös Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry:n suorittamissa jäsentutkimuksissa. Uupumusta aiheuttaa lisääntyvä työ määrä sekä kokemus työn pakkotahtisuudesta. Tämä on seurausta siitä, että töitä on jatkuvasti enemmän kuin mitä pystytään kohtuudella tekemään, eikä helpotusta tilanteeseen ole

nähtävissä ainakaan lähitulevaisuudessa. Poliisihallinnon henkilöstö toimii virkavastuulla, jolloin viime kädessä yksittäinen virkamies on vastuussa siitä, että virkatoimet tulevat tehdyksi riittävät määrälliset ja laadulliset vaatimukset huomioiden. Jäsenkunnan palautteen perusteella turhautumista aiheuttaa erityisesti se, että henkilöstö haluaisi tehdä työnsä laadukkaammin kuin mitä työpaineen alla on mahdollista. Henkilöstö kokeekin, ettei se pysty vastaamaan kansalaisten ja yhteiskunnan kasvaviin tarpeisiin.

Muun kuin poliisihenkilöstön (esim. vartijat, tutkinta- ja lupasihteerit) riittävä määrä on turvattava, jotta tukitehtäviä ei siirry poliisihenkilöstölle. Poliisin sopeuttaessa alijäämäistä rahatilannetta on käynyt juuri näin. Poliisien määrästä pidettäessä kiinni viimeiseen asti, ovat laitokset joutuneet vähentäneet muun henkilöstön määrää. Työt eivät kuitenkaan ole vähentyneet mihinkään. Tämä on johtanut siihen, että poliisimiehiä on jouduttu käyttämään tehtäviin, jotka eivät aiemmin ole heille kuuluneet ja jotka aiemmin hoidettu muun poliisin henkilöstön toimesta.

On hyvä muistaa, että vaikka toimintaa on pakko priorisoida taloudellisten resurssien puitteissa, on poliisilla kuitenkin velvollisuus suoriutua kaikista lakisääteisistä tehtävistään. Poliisilla on myös virkavastuu toimistaan, ja virkavastuu kohdentuu sekä tekemisiin että tekemättä jättämissiin. Vaikka poliisi tekee laaja-alaista yhteistyötä muiden viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, on viimesijainen vastuu sisäisestä turvallisuudesta yksiselitteisesti ja lakisääteisesti poliisilla.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Jonne Rinne
puheenjohtaja

Mika Nygård
järjestöpäällikkö

Suomen Poliisijärjestöjen Liittoon kuuluu runsaat 11 000 jäsentä poliisista, oikeusministeriön hallinnonalalta ja hätäkeskuslaitoksesta.